

لیکونکی: د کرېدل د فارس خلیج خبریال .
منبع او دخپریډو نیټه: کریدل «2025-07-08» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

ریاض بیا سمون خوري: تهران د تل ابیب پر ځای

Riyadh realigns: Tehran over Tel Aviv

د فارس خلیج پاچاهی په خاموشی سره له تل ابیب او واشنگتن څخه د تهران او د څو
قطبي رهبري شوي امنیتي نظم په لور خپل پام اړولی د

*Persian Gulf monarchies are quietly reorienting away from Tel Aviv
and Washington toward Tehran and a more promising multipolar-
led security order.*

Photo Credit: The Cradle

د ایران او اسرائیلو ترمنځ وروستی شخړه د سیمه ییز ځواک معادلو کې، په ځانګړې
توګه په فارس خلیج کې، یو پرېکنده بدلون په ګوته کړ. د ایران مستقیم او منظم پوځي
غبرګون - چې د اسلامي انقلابي ګارد ډلې (IRGC) له لارې ترسره شو - د تل ابیب
سټراتیژیک زیان منونکي حالتونه څرګند کړل او د خلیج پلازمینې، په ځانګړې توګه

رياض، دې ته اړ كړل چې د سيمه ييز امنيت په اړه د اوږدې مودې انگيرنې بيا ارزونه وكړي.

د سعودي په مشرۍ بيا تنظيم كول په انزوا كې نه دي راڅرگند شوي. د متحده ايالاتو او اسر اييلو د سرپرستۍ تر چتر لاندې د كلونو راتول شوي سياسي، نظامي او ډيپلوماتيک ناکامۍ د فارس خليج هيوادونه دي ته اړ كړي چې د لا زياتو عملي، غير مقابل امنيتي ترتيباتو په لټه كې شي. هغه څه چې مورې بي شاهدان يو د زرو اتحادونو ورو ورو له منځه وړل او د تهران سره د عملي، گټو پر بنسټ چينلونو پرانيستل دي.

د ايران د جگړې ستراتيژي د خليج تمې بيا تنظيموي

د تهران لخوا د وروستي نظامي شخړې اداره كول - د دقيقو بریدونو، سيمه ييزو اتحادونو، او منظم شوي زياتوالي په اړه د تكيه كولو سره - د مخنيوي نوي كچه بنودلي. تهران د خپلو سيمه ييزو شبكو، توغنديو اېو او پرمختللو بي پيلوټه الوتكو په كارولو سره، په ډير احتياط سره مقابله اداره كړه، د بشپړې جگړې څخه بي ډډه وكړه، مگر په ورته وخت كې دښمن ته د دې وړتيا په اړه واضح پېغامونه واستول چې كه اړتيا وي نو ښكېلتيا يې ودروي او پراخه كړي.

خليج ته پېغام روښانه و: ايران نه جلا دی او نه هم زيان منونکی دی. دا د بشپړې كچې جگړې ته له رسيدو پرته په ډيرې جبهو كې د پايلو د شكل وركولو توان لري. د كريدل سره په خبرو كې، يو ښه باخبره عربي ډيپلومات وايي: "دا جگړه د سعودي په فكر كې يو بدلون و. رياض اوس پوهيږي چې ايران يو بالغ نظامي ځواک دی، د جبر څخه معاف دی. دوديز فشار نور كار نه كوي. د سعودي امنيت اوس د ايران سره مستقيم ښكېلتيا پورې اړه لري - نه په اسر اييلو، او يقينا د امريكا د امنيتي چتر لاندې نه.

"د سعودي د نارضايتۍ په زړه كې د فلسطينيانو په وړاندې د تل ابيب د زياتيدونكي تيري او د عربي سولې نوښتونو څخه د هغې په كلکه رد كول دي، پشمول د رياض په مشرۍ د 2002 كال د عربي سولې نوښت. د اسر اييلو د لومړي وزير بنيامين نتنياهو بي رحمي - په ځانگړي توگه په بيت المقدس او نيول شوي لويديځ بانك كې د مېشت ځايونو تيريدونكي پراختيا - سعودياندېښمن كړي دي.

دا پارونې نه يوازې ډيپلوماتيکې هڅې سبوتاژ كوي بلکې د سلطنت په ټول اسلامي مشروعيت بريد كوي، د ستراتيژيک ملگري په توگه د اسر اييلو د گټې بيا ارزونې ته اړ باسي. لکه څنگه چې ډيپلوماتيک سرچينه يادونه كوي:

"دا اسر اييلي سياسي خنډ سعودي عربستان دي ته اړ باسي چې په خپلو سيمه ايزو شرطونو بيا غور وكړي او ايران د سيمه ايز ځواک فكتور په توگه وگوري چې له پامه غورځول كيدی نشي."

رياض تهران ته مخه کوي:

د مقابلې په پرتله کنترول د تړلو دروازو تر شا، سعودي عربستان د ايران سره د "مثبت کنترول" ستراتيژي پرمخ وړي. دا د پراکسي جگړو او ايډيالوژيکي دښمنۍ له دورې څخه روښانه وتل په گوته کوي. رياض نور د مقابلې په لټه کې نه دی - دا د همغږۍ په لټه کې دی، په ځانگړې توگه د سيمه ايز امنيت او انرژۍ په مسلو کې.

ډيپلوماتيک سرچينې کريپل ته خبر ورکوي چې د سفارتونو بيا پرانستل او د امنيتي همغږۍ زياتوالي يوازې د چينايي منځگريټوب اړخيزې اغيزې ندي. دوی د سعودي ژور باور منعکس کوي: چې د اسراييلو سره عادي کول هيڅ معنی لرونکي امنيتي گټې نه ورکوي، په ځانگړې توگه وروسته له هغه چې په وروستۍ جگړه کې د تل ابیب زيان منونکي افشا شول. د رياض نوې لاره د واشنگټن څخه لرې د سيمه ايزو حل لارو لپاره د هغې مخ په زياتيدونکي ليوالتيا هم په گوته کوي - يو دريځ چې د فارس خليج نورو هيوادونو لخوا په زياتيدونکي توگه شريک شوی.

د خپل اړخ لپاره، اسلامي جمهوريت په چټکۍ سره د پوځي نفوذ د سياسي پانگې په بدلولو کې حرکت کوي. د خپلو توغنديو او ډرون وړتياوو د ښودلو سربيره، ايران اوس په فعاله توگه د فارس خليج عربي هيوادونو سره د اقتصادي همکارۍ، سيمه ايز ادغام او د داخلي امنيتي جوړښت د جوړولو لپاره وړانديزونو سره اړيکه نيسي.

باخبره سرچينې کريپل ته څرگندوي چې ايران د سعودي عربستان، متحده عربي اماراتو، قطر او عمان سره جامع ښکېلتيا تعقيبوي. پدې کې اقتصادي ملگرتياوې او د کلیدي سيمه ايزو فایلونو سره سمون شامل دی، له يمن څخه تر سوريې او عراق پورې.

د تهران دريځ د هغه د اوږدې مودې نظر سره سمون لري: د فارس خليج امنيت بايد د هغې د ساحلي هيوادونو او خلکو لخوا پريکړه شي - نه د بهرنيو اجنداونو لخوا.

د خليج يو نوی اتحاد شکل اخلي

دا نور يوازې د سعودي کيسه نه ده. متحده عربي امارات د تهران سره اقتصادي همکارۍ پراخوي، پداسې حال کې چې پرانيستي امنيتي چينلونه ساتي. قطر د ايران سره يو قوي ډيپلوماتيک کرښه ساتي، د کلیدي سيمه ايزو خبرو اترو د منځگريټوب لپاره د خپل اعتبار څخه کار اخلي. عمان د سيمي باوري پل او محتاط منځگري پاتې کيږي. يو عربي ډيپلومات چې د وروستيو پرمختگونو په اړه معلومات ورکړل شوي، کريپل ته وويل: "د خليج او ايران راتلونکي غونډې به د هر مز تنگي کې د تگ راتگ، انرژۍ همغږۍ او پراخو سيمه ايزو فایلونو په اړه خبرې وکړي. د دې اجماع رامینځته کيدل شتون لري چې له ايران سره تفاهم په خليج کې د يو ډير باثباته پړاو لپاره دروازه پرانيږي."

د دې بيا تنظيم په منځ کې، اسراییل ځان په سیمه ایزه توګه له یوې خوا ته موندلی دی - د ایران ضد محور جوړولو لپاره د هغې پروژې له منځه تللي ده. د امریکا په منځګړیتوب د ابراهیم ترونونه - چې یو وخت د ستراتیژیک بریا په توګه ویل کېدل - اوس په ټوله خلیج کې له شایسته بې علاقې پرته بل څه نه دي راپارولي، حتی د عرب لاسلیک کونکو موجوده بنکیتیا بیرته راګرځي.

د ریاض سیاسي اشراف اوس په بنکاره ډول د عادي کولو ګټورتوب تر پوښتنې لاندې راوړي. لکه څنګه چې تل ابیب د غزې په وړاندې خپله جګړه دوام لري، د خلیج نفوس ډیر غریز کيږي او د سعودي مشران ډیر محتاط کیږي.

د سعودي دریځ ناڅرګند مګر بې بنسټه دی: تل ابیب نور امنیت نشي تضمینولی، او نه هم نور د سیمه ایز ثبات د دروازي ساتونکي په توګه لیدل کېدی شي.

پراګماتیزم ایډیالوژي ته ماتي ورکوي

دا سعودي-ایراني پرسوب ایډیالوژیکي نه دی - دا سخت پوزې ریښتیني سیاست دی. لکه څنګه چې یو بل لور پورې عربي ډیپلومات کریډل ته وايي:

"ریاض و همونه له منځه وړي. د ګاونډیانو سره خبرې اترې - نه د واشنګټن او تل ابیب سره اتحاد - اوس د سعودي ګټو د ساتنې لاره ده. دا اوس د حقایقو په اړه ده، نه د زرو وفاداریو په اړه. ایران اوس د خلیج د امنیتي معادلې یوه ثابته برخه ده."

د "خلیج په وړاندې ایران" دوه اړخیزه له منځه ځي. وروستی جګړې یو اوږدمهاله رجحان ګرندی کړ: د امریکا د پاکس امریکانا سقوط او د څو قطبي سیمه ییزېزم راڅرګندیدل. خلیج یو نوی کورس جوړوي - یو چې د متحده ایالاتو او اسراییلو د فرمانونو لپاره لږ لیدل کیږي.

نن ورځ، سعودي عربستان تهران تهران ته د بې طرفه کیدو ګواښ نه ګڼي، بلکې د بنکیتیا لپاره د ځواک په توګه ګوري. د سیمه ایز امنیت چوکاټونه له دننه څخه جوړیږي. په عین حال کې، اسراییل د تل ابیب په مشرۍ، د عربي متحد "منځني ختیځ" په اړه د خپلو ډیری پونټیفیکیشنونو سره سره، د اړونده پاتې کیدو لپاره مبارزه کوي.

که دا تحرکات دوام وکړي، مور د یو تاریخي لیرد په درشل کې یو - هغه چې ممکن بالاخره د فارس خلیج ته اجازه ورکړي چې خپل امنیت او حاکمیت په خپلو شرایطو تعریف کړي. دا یو مثالی راتلونکی نه دی. مګر دا د لسيزو د غلامۍ څخه یو ستراتیژیک

پرمختگ دی. سعودي عربستان د ایران په لور مخ اړوي - نه د مینې له امله، بلکې د
منطق له امله

په درناوی «11-07-2025» -----

.....